انا الضامن لمن لم یهجس فی قلبه الا الرضا ان یدعو الله فیستجاب له

کسی که در دلش هوایی جز خشنودی خدا خطور نکند، من ضمانت می‌کنم خداوند دعایش را مستجاب کند.

رواق ۲ قدس

دیدگاه

مدیریت جهادی از منظر رهبر انقلاب

محسن ردادی، عضو هیئت علمی گروه مطالعات انقلاب اسلامی پژوهشکده فرهنگ و مطالعات اجتماعی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، در یادداشتی نکاتی را درمورد ویژگی‌ها و کیفیت مدیریت جهادی از منظر رهبر معظم انقلاب حضرت آیت‌الله خامنه‌ای مطرح کرد که گزیده آن را از نظر می‌گذرانید.

■ مدیریت جهادی، روش «جهشی» است

بر اساس شاخص‌های پذیرفته‌شده جهانی، وضعیت اقتصادی و حکمرانی کشورمان به‌خصوص در ۱۰ سال اخیر افول کرده است. اصلاح این وضعیت با روش‌های بوروکراتیک جاری و مرسوم ممکن نیست. اینجاست که باید روش و ابزاری غیرمعمول به کار بست تا بتوان بر این عقب‌ماندگی غلبه کرد. «مدیریت جهادی» راه‌حلی است که می‌تواند به صورت جهشی کشور را از ابرچالش‌های پیشِ رو رهایی بخشد.

■ عمل جهادی، تجربه عینی تاریخ معاصر

تجربه دفاع مقدس به ما نشان داد مدیریت جهادی و اقدام جهادی برای تحقق غیرممکن‌ها کارآمد است. در زمان جنگ تحمیلی استفاده از روش‌های کلاسیک و ارتش مرسوم برای مقابله با رژیم صدام کفایت نمی‌کرد و پیروزی در جنگ غیرممکن به نظر می‌رسید. در این اوضاع، پیش‌بینی صدام از فتح سه‌روزه تهران، رویایی و دور از ذهن نبود. اما وقتی جوانان با ایمان و انقلابی، ایثارگرانه و با روحیه جهادی وارد عرصه شدند و در کنار ارتشیان غیور، جانانه جنگیدند، ورق برگشت و پیروزی‌های درخشان، چشم جهان را خیره کرد. همه این دستاوردها و ظفرها، نتیجه عزم جهادی جوانان بود.

اکنون نیز برای غلبه بر ابرچالش‌های کشور ناچاریم دست‌به‌دامن مدیریت جهادی شویم و کار را به جوانان بسپاریم. مدیریت جهادی زاییده و ثمره انقلاب اسلامی است و در برهه‌های مختلف، توانسته ناکارآمدی دستگاه بوروکراسی را جبران کند. «ما از اول انقلاب، هر کار بزرگی که توانسته‌ایم انجام بدهیم، به برکت اعتمادبه‌نفس و بلندپروازی و کار جهادی بوده است». (بیانات در دیدار کشاورزان- ۱۳۸۴/۱۰/۱۴)

■ مدیریت جهادی چه مفهومی دارد؟

اما «مدیریت جهادی» چیست؟ پیش از اینکه به این پرسش پاسخ دهیم، باید توجه داشت دو معنای اشتباه در ذهن مردم و کارگزاران از مدیریت جهادی وجود دارد: برداشت نخست که در ذهن برخی مردم وجود دارد این است که «تن ندادن به نظم و تشکیلات» همان مدیریت جهادی است، یا گاهی برخی مردم تصور می‌کنند مدیریت جهادی کنار گذاشتن علم و عقل است. درحالی که این نگاه کاملاً اشتباه است و رهبر انقلاب اسلامی هم آن را نفی کرده‌اند. برداشت نادرست دوم که در میان برخی مسئولان و کارگزاران دیده می‌شود، «تن دادن به کار رایگان» را معادل روحیه جهادی می‌دانند. بنابراین اگر کسی حاضر نبود «مفت» کار کند، «روحیه جهادی» ندارد! این برداشت از کار جهادی، غیرواقعی، سودجویانه و غیراخلاقی است. با بررسی اندیشه رهبر معظم انقلاب می‌توان به این نتیجه رسید که «مدیریت جهادی» به معنای دارا بودن ویژگی‌های اخلاقی زیر است:

۱. نفی برتری‌جویی و منفعت‌طلبی شخصی ۲. اخلاص ۳. اعتقاد به «ما می‌توانیم» ۴. خستگی‌ناپذیری ۵. کارآمدی و سرعت ۶. استفاده بهینه از منابع موجود

موعظه

آیت‌الله حائری شیرازی

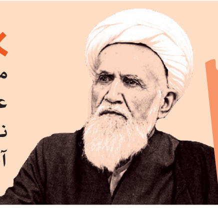

مرد آخر بین، مبارک بنده‌ای است

مطالعه عاقبت امور، زمینه تقواست. انسان برای هر چیزی باید ببیند عاقبتش چه خواهد بود و آخرش چه می‌شود. چه‌بسا مسائلی در نظر اول به چشم انسان زیبا تلقی شود ولی وقتی از خودش می‌پرسد آخرش چه خواهد شد، آنجا می‌بیند که نه، آخرش تلخ است و آن را رد می‌کند. «مرد آخر بین مبارک بنده‌ای است». برای اینکه انسان بر هوای خودش غلبه کند باید خود را مورد سؤال قرار دهد؛ خب این کار را کردی آخرش و بعدش چه می‌شود؟ این را می‌کنی که چه بشود؟ نهایتش را ببین! آن‌هایی که نهایت را نگاه می‌کنند تشخیص زشت از زیبا و خیر از شر برایشان آسان می‌شود و چیزی را که یک خیر و لطف امروزی است ولی عواقب سوئی در آینده دارد مرتکب نخواهند شد. هنگامی که مثلاً کسی به شما سیگار تعارف می‌کند فکر می‌کنی قبول کنی یا نکنی؟ باید آخرش را نگاه کنی که اگر سیگاری شدی چه می‌شود؟ یک روز سیگار نبود چه می‌کنی؟ من خودم در زندان دیدم فردی بعضی چیزها را خوب تحمل می‌کرد ولی از توی سلول پاسبان را صدا زد و با لحن عاجزانه‌ای گفت: «سرکار، می‌توانی یک نخ سیگار به من برسانی؟» خب چرا؟ خدا که تو را «آزاد» کرده چرا خودت را اسیر کنی؟ آن کسی که وقتی به او سیگار تعارف می‌کنند برای اینکه نمی‌تواند آخرش را حدس بزند قبول می‌کند، خود را رفته رفته اسیر «سیگار» می‌سازد. او که قبلاً آزاد بود چون «نمی‌تواند» عاقبت آن را تشخیص دهد، به عواقب آن دچار خواهد شد، در صف سیگار خواهد ایستاد و به ذلت‌های بعدی تن خواهد داد. آخر آن را ببین و این اولش را قبول نکن، اگر در تمام جاهایی که انسان هوای نفسش را تعقیب می‌کند ذلت آخرش را، ضعفش را، کم‌شخصیت شدنش را و تزلزلش را ببینید دیگر ترک می‌کند. در قرآن این طور بیان می‌شود: تِلْکَ مِنْ أَنْباءِ الْغَیْبِ نُوحیها إِلَیْکَ ما کُنْتَ تَعْلَمُها أَنْتَ وَ لا قَوْمُکَ مِنْ قَبْلِ هذا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعاقِبَةَ لِلْمُتَّقینَ. این از اخبار غیب است که پیش از آنکه ما به تو وحی کنیم تو و قومت هیچ از آن آگاه نبودید، پس تو در اطاعت حق راه صبر پیش گیر که عاقبت اهل تقوا نیکوست. یعنی متقی عاقبت‌اندیش است و بنابراین عاقبت نیکو نیز نصیب متقی است. عاقبت از ریشه «عقب» است. عقب به معنی اولاد است که کسی از خود به جای می‌گذارد. عرب به کسی که اولاد ندارد می‌گوید (و لم یعقب) «بدون فرزند»، یعنی این‌ها کارشان فرزند ندارد، عقیم است. متقی است که کارش زاینده است، «مولود» و «عقبه» دارد.

خبر

به بهانه انتشار یک خبر در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی

شهدای واقعه مسجد گوهرشاد کجا دفن شدند؟

محمدحسین نیکبخت | این روزها خبری مبنی بر پیدا شدن یک گور دسته‌جمعی، متعلق به شهدای مسجد گوهرشاد و در حوالی پارک وحدت مشهد، محدوده‌ای که سال‌ها قبل با عنوان اراضی «حسین‌آباد کرمانی‌ها» شناخته می‌شد، در فضای مجازی دست به دست می‌شود و سبب ایجاد هیجان و جلب‌نظر خوانندگان شده‌است؛ گذشت بیش از ۸۶ سال از آن واقعه هولناک و نبود اطلاعات لازم درباره جزئیات و شهدای آن، یکی از دلایلی است که موجب پخش سریع چنین اخباری می‌شود. در پی بازداشت آیت‌الله سیدحسین قمی، در خردادماه سال ۱۳۱۴ و در باغ «سراج‌الملک» شهر ری که برای اخطار به رضاخان در ماجرای تغییر اجباری لباس و کلاه به تهران عزیمت کرده‌بود، اوضاع شهر مشهد منقلب شد و با میدان‌داری افرادی مانند مرحوم شیخ بهلول، تحصنی گسترده در مسجد گوهرشاد شکل گرفت که مطالبات حاضران در آن، از آزادی مجتهد مردم مشهد فراتر رفت و اعتراض به شرایط فرهنگی و سیاست‌های دین‌ستیزانه رضاخان را هم در بر گرفت و تبدیل به یک قیام بزرگ شد. بین روزهای ۱۹ تا ۲۱ تیرماه سال ۱۳۱۴، مسجد گوهرشاد به کانون مبارزه علیه پهلوی اول و سیاست‌های وی تبدیل گردید؛ موضوعی که برای سرکردگان رژیم قابل تحمل نبود و به همین دلیل به سرکوب وحشیانه مردم، در نخستین ساعات بامداد روز ۲۱ تیرماه رو آوردند و آن جنایات مخوف در خانه خدا و در کنار مرقد مطهر حضرت ثامن‌الحجج(ع) شکل گرفت.

■ چرا مستندات کم است؟

درباره اینکه چرا این واقعه، با وجود جایگاه و اهمیتی که در تاریخ مردمی دوره رضاخان دارد، در دوره‌های بعد چندان به چشم نیامده‌است، دو دلیل عمده می‌توان ارائه کرد. نخست اینکه قیام مسجد گوهرشاد، از هر نظر، مهم‌ترین قیام مردمی دوران سلطنت پهلوی اول بود و برخلاف برخی قیام‌های دیگر، مانند قیام عشایر که در سال ۱۳۰۸ خورشیدی اتفاق افتاد، ماهیتی مذهبی، مردمی و به دور از قوم‌گرایی و مطالبات صنفی داشت. به همین دلیل، بسیاری از دستورهای مربوط به عملیات اجرایی سرکوب، اولاً محرمانه و سری و ثانیاً به صورت شفاهی ابلاغ می‌شد و کمتر پیش می‌آمد که متن یا دستوری به صورت کتبی در دسترس باقی بماند. کمبود معنادار مستندات کتبی در این‌باره، آن هم در مورد چنین قیام گسترده و مهمی، تأییدکننده این نظر است. دوم اینکه ماهیت کاملاً مذهبی قیام سبب می‌شد مورخان تاریخ معاصر، اقبالی به جمع‌آوری مستندات، از هر نوع آن و نقل روایت‌های نسبتاً کامل بر اساس این شواهد را کنار بگذارند. در توضیح این مسئله باید گفت تاریخ‌نگاران این دوره و دهه‌های نزدیک به آن، که به نگارش تاریخ معاصر ایران می‌پرداختند، به سه دسته مهم تقسیم می‌شوند؛ نخست تاریخ‌نگاران حکومتی که دلیل عدم توجه آن‌ها به قیام مسجد گوهرشاد معلوم است، دوم مورخان چپ‌گرا که به قیام‌های با ماهیت مذهبی، به دیده آشوب و شورش نگاه می‌کنند و سوم، مورخانی که مشکوک به پیروی از فرقه‌های ضاله‌ای مانند بابیه و بهائیت هستند و البته، دلیل نگاه منفی این افراد به قیام گوهرشاد، دشمنی و کینه شدید نسبت به اسلام و به ویژه مذهب شیعه و پیروان آن است.

■ محتوای آنچه در دسترس است

این مسائل و رویکردها، سبب شد مستندات و جزئیات مربوط به قیام مسجد گوهرشاد، در محدوده تاریخ شفاهی باقی بماند و فرصت ارزیابی و راستی‌آزمایی پیدا نکند. از سوی دیگر، بسیاری از شاهدان عینی واقعه، اطلاعات دقیقی درباره تعداد شهدا و نحوه انتقال و دفن آن‌ها ندارند و این مسئله، به شرایط خاص آن زمان، یعنی هجوم ناگهانی و آغاز و انجام کشتار در نیمه شب و انتقال اجساد در همان موقع مربوط می‌شود. به همین دلیل، همان‌طور که شاهدانی مانند مرحوم حجت‌الاسلام میرمحمدحسین حسینی اصفهانی گفته‌اند، تعداد شهدا و محل دفن آن‌ها، به جز مواردی که به آن‌ها اشاره خواهم کرد، هیچ‌گاه مشخص نشد. ما در روایات مربوط به مکان دفن، نقاط متفاوت و مختلفی را مشاهده می‌کنیم، از اراضی «باغ‌های روستای نکاح» که امروزه در محدوده بولوار شهید کریمی قرار دارد، بگیرید تا اراضی «باغ‌های الندشت» در خیابان کوهسنگی، اراضی روستای «گل خطمی» در شرق مشهد و در محدوده مکان فعلی ایستگاه اصلی مترو، «باغ خونی» و ... در این اظهار نظرها وجود دارد که البته، به دلیل محدودیت‌های گسترده برای بررسی اکثر این مناطق، تاکنون هیچ تحقیق دقیق و مؤثری برای کشف شواهد در آن‌ها صورت نگرفته‌است.

■ تنها مستنداتی که در اختیار داریم

تنها اسناد مربوط به مکان دفن شهدای مسجد گوهرشاد، در سال ۱۳۹۳ خورشیدی بدست آمد؛ در این سال دفتر ثبت اسامی اموات گورستان گلشور، به طور اتفاقی در بایگانی بهشت‌رضا(ع) یافت شد. گورستان گلشور بین سال‌های ۱۳۱۴ تا اوایل دهه ۱۳۵۰ خورشیدی، به عنوان گورستان عمومی مشهد شناخته می‌شد. در دفتر اموات سال ۱۳۱۴ این گورستان، در میان درگذشتگان روزهای ۱۹ تا ۲۱ تیرماه، به ۲۰ فوت‌شده بر می‌خوریم که همه آن‌ها به ضرب گلوله جان سپرده‌اند. بیشتر این افراد که کار غسل و کفن آن‌ها در غسالخانه خیابان طبرسی انجام شده‌است، «مجهول الهویه» هستند و آن‌ها را به صورت گمنام در گورستان گلشور دفن کرده‌اند. افراد شناخته‌شده در میان این ۲۰ نفر، عبارتند از «رمضان غفوریان فلوک قزوینی»، «رضا ظریف حسین‌نیا»، «کربلایی حبیب دری آشپز طوسی»، «محمد جعفر دانشمند نوروزیان»، «سیاوش دیهیمی»(هفت ساله) و دو اسم بدون نام خانوادگی: «غلامحسین» و «محمدجعفر». بنابراین، از میان شهدای مسجد گوهرشاد، تنها نام پنج نفر، به صورت واضح معلوم و مکان دفن آن‌ها مشخص است. در محل گورستان گلشور، در حال حاضر، بوستانی بسیار بزرگ و مصفّا قرار دارد و البته، در آن خبری از بنای یادبود شهدای مسجد گوهرشاد نیست که جا دارد مسئولان و اولیای ذی‌ربط در این زمینه اقداماتی انجام بدهند.

■ تحلیلی بر خبر جدید

نکته دیگری که باید در این نوشتار مورد توجه قرار دهیم، ماجرای خبری است که این روزها درباره پیدا شدن گوری دسته‌جمعی مربوط به این واقعه، انتشار یافته‌است. نخست باید بدانیم که هر نوع اظهارنظر درباره چنین مسائلی، تنها در صلاحیت کارشناسان و مورخانی است که در این زمینه تحقیقاتی انجام داده و با جزئیات آن کم و بیش آشنا هستند. دوم اینکه مکان ادعایی مربوط به این کشف، درنقطه‌ای از شهر مشهد قرار دارد که در گذشته‌های نه چندان دور، آرامستان‌های بزرگی در آن قرار داشت و بخش مهمی از اموات شهر مشهد در آن مدفون می‌شدند. نباید از یاد ببریم که تا پیش از شکل گرفتن گورستان‌های عمومی در شهر مشهد، از دهه ۱۳۱۰ خورشیدی به بعد، هر محله‌ای در این شهر گورستان خاص خودش را داشت و به دیگر سخن، نظیر چنین وضعیتی، ممکن است در نقاط مختلف شهر مشهد اتفاق بیفتد؛ کما اینکه در گذشته، به چند مورد از آن، مثلاً هنگام حفاری در نزدیکی میدان شهید گمنام (مقدم طبرسی) برخورده‌ایم. البته اینکه بقایای اجساد کشف‌شده، مربوط به شهدای مسجد گوهرشاد باشد یا نباشد، تأثیری بر عظمت این قیام و نقش تاریخی آن در روند مبارزات مردمی ایران ندارد، اما نباید در ارزیابی چنین مسائلی، هیجان و عجله به خرج داد؛ زیرا ممکن است بعدها، خلاف این ادعا ثابت شود و انتشار این خبر کذب، دستمایه محافل اطلاع‌رسانی معاند برای زدن اصل خبر و انکار حقایقی شود که در وجود آن‌ها، تردیدی نمی‌توان داشت.

حکمت

سزاوار همنشینی

لقمان به پسرش گفت: «پسرم، با بندگان نیکوکار خدا همنشینی کن؛ چرا که در سایه همنشینی با آنان، به خیر دست می‌یابی و چه بسا در پایان این همنشینی، بر آنان رحمت نازل شود و تو را هم دربربگیرد».

مجتهده «معصومه گُل‌گیری» از لوازم حضور مؤثر بانوان در جامعه با توجه به سیره اجتماعی حضرت زهرا علیها السلام می‌گوید

حضور در خانه حراست از جامعه

زینب اصغریان | تعاریف مختلفی از حضور اجتماعی زن در جامعه وجود دارد، برخی تنها وظیفه زن را حضور در کنج پستوها برای فرزندآوری قلمداد می‌کنند؛ برخی دیگر نیز مانند بسیاری از فمنیست‌ها، فرزندان را عامل عقب‌ماندگی زنان برای رسیدن به درجات بالای مدیریتی می‌دانند و از آن سر باز می‌زنند، اما با دقت در سیره حضرت زهرا(س) می‌بینیم ایشان راه سومی را در پیش گرفته‌اند. به‌راستی چه‌وقت باید به کار مهم فرزندآوری اهتمام کرد و چه زمانی باید سراغ فعالیت اجتماعی رفت و در صورت تعارض وظایف، کدام را باید انتخاب نمود؟ برای آشنایی و کنکاش بیشتر در این موضوع به سراغ خانم معصومه گُل‌گیری رفتیم. مجتهده گُل‌گیری با وجود داشتن چهار فرزند و مسئولیت‌های مادری، از معدود بانوانی است که به درجه اجتهاد رسیده و به صورت تخصصی سیره حضرت زهرا(س) را بررسی نموده است. حاصل گفت‌وگو با ایشان را در ادامه می‌خوانید.

■ وقتی از حضور زن در صحنه اجتماع صحبت می‌کنیم چه معنایی مدنظر ماست؟ به طور کلی «حضور» را باید چگونه معنا کرد؟

باید توجه کنیم حضور در جامعه و پرداختن به تکالیفی غیر از تکالیف محوله در خانه به معنای خروج از خانه نیست؛ نباید این‌گونه تلقی شود کسی که بنا دارد در جامعه حضور پیدا کند حتماً باید ساعاتی را از منزل خارج شود؛ نه، ممکن است بانوان وظایف دیگری غیر از مسئولیت خانه‌داری را نیز در خانه بپذیرند و اجرا کنند بدون اینکه نیازی به خروج از منزل داشته باشند. نکته دوم اینکه باید توجه کنیم حضور معنای وسیعی دارد و در همان نکته اول هم به این مسئله پرداخته شده، وقتی حضور در جامعه را مترادف و برابر با خروج از منزل درنظر نگیریم، به وسعت معنای حضور پی می‌بریم. یعنی بانویی در خانه باشد و به وظایف اصلی محوله‌ای که خداوند بر عهده او گذاشته عمل کند و در عین حال بروز و ظهور اجتماعی داشته باشد. حضرت زهرا(س) به این معنا همواره حضور اجتماعی داشته‌اند.

■ فرهنگ‌سازی برای ارجح دانستن نقش زن در خانه در زمانه‌ای که ذائقه بانوان هم شاید نسبت به مقولاتی چون تعدد فرزندان فرق کرده، چطور امکان‌پذیر است؟

امروز نقش بانوان در مسئله فرزندآوری و نگهداری نسل و تربیت فرزندان، بیشتر از گذشته معلوم شده است. امروز ما با کاهش جمعیت مواجه هستیم و می‌توان گفت یکی از علل آن ترویج شعار «فرزند کمتر، زندگی بهتر» بود مبنی بر اینکه بهتر است بانوان مقدار زیادی از وقت خود را در خروج از منزل و پرداختن به کارهای دیگر، غیر از خانه‌داری صرف کنند؛ در نتیجه لازمه این خروج دائمی و ارجح دانستن حضور اجتماعی آن هم به معنای خروج از منزل، موجب شد بانوان نتوانند فرزندان متعددی را تربیت کنند و اشتغال به این کار را بپذیرند؛ در حالی که قرآن دستور داده مسلمانان همواره آماده باشند و حتماً باید دشمن را بشناسند: «و اعدوا لهم ماستطعتم من قوه» یعنی باید قوت فراهم شود. یکی از بهترین قوا، نیروی انسانی است؛ اول باید نیروی انسانی کافی وجود داشته باشد تا دشمن بترسد. بنابراین بانوان نباید در مقایسه با کار بیرون از منزل و تربیت فرزند، کار بیرون از منزل را مقدم بدارند بلکه اصلی‌ترین وظیفه برای بانوان این است که مشغول جمع کردن عُده باشند و قوای اصلی را برای حراست از جامعه فراهم کنند. به گفته امام خمینی(ره) از دامن بانوان است که مردانی به معراج می‌روند پس این مسئله مهم‌ترین نقش بانوان و حضور آن‌ها در جامعه است.

■ شما به حاضر بودن در صحنه اجتماع در عین حضور در خانه اشاره کردید. این‌ها در سیره حضرت زهرا(س) چگونه نمود داشته است؟

قطعاً حضرت زهرا(س) در بحث فرزندآوری از بهترین بانوانی هستند که در عرصه عالم پیدا شده‌اند؛ ایشان با داشتن سن کم -از ۹ تا ۱۸ سالگی که به شهادت رسیدند- دارای چهار فرزند بودند و در حال بارداری پنجمین فرزندشان به شهادت رسیدند. یعنی در یک مدت کوتاه این اتفاق افتاد. یکی از مهم‌ترین مظاهر حضور زن در جامعه کیفیت نگهداری اولاد، بهداشت آن‌ها، ابراز محبت به فرزندان است که حضرت زهرا(س) به نهایت از آن برخوردار بودند به‌طوری که در جای جای روایات ما کاملاً مشهود است (یا قره عینی و ثمره فوادی). حتی نقل شده اشعاری هم در وصف آن‌ها می‌سرودند؛ بعدها هم آن‌ها را به مسجد اعزام می‌کردند، از آن بزرگواران می‌خواستند در مسجد حضور پیدا کنند، سخنرانی‌ها را بشنوند و بعد خدمت حضرت گزارش دهند. در تمام دوران حیات پیغمبر اکرم(ص) این کار انجام می‌شد و حسنین(ع)، مباحثی را که پیامبر اکرم(ص) مطرح می‌کردند به خانه منتقل می‌نمودند و این‌گونه قوای فکری – ذهنی و ایمانی آن‌ها رشد می‌یافت و شکوفا می‌شد.

اما در عرصه‌های دیگر هم می‌بینیم با اینکه چند روز بیشتر از وضع حمل حضرت زهرا(س) نگذشته در جنگ احد در پشت جبهه حضور پیدا کرده و به پانسمان زخم نبی اکرم(ص) یا امام علی(ع) می‌پرداختند، این نشان‌دهنده احساس مسئولیتی است که آن حضرت در برابر همه جهان احساس می‌کند نه فقط خانواده که یک جامعه کوچک‌تر است. ایشان با اینکه جهاد از بانوان برداشته شده در جهاد نیز به تناسب وضعیت خودشان حضور پیدا کرده و نقش خود را ایفا می‌کنند.

گزیده

شواهد زیادی داریم که حضرت زهرا(س) در عرصه علم و دانش هم در دوران حیات نبی اکرم(ص) و هم پس از ایشان، حضور علمی داشتند؛ به سؤالات بانوان در هر زمینه‌ای که بود پاسخ می‌دادند و حتی به آقایان هم از پشت در سؤالات را پاسخ می‌فرمودند.

در روایات ما آمده در جنگ خندق که مسلمانان در فشار قرار گرفتند و گرسنه ماندند حضرت زهرا(س) نانی تهیه کردند و مقداری از آن را خدمت نبی اکرم(ص) بردند. پیامبر(ص) نیز قسمتی از آن را به امیرالمؤمنین(ع) دادند. یعنی آنچه برای آن حضرت مقدور بود تهیه مقداری نان بود به‌طوری که خودشان فرمودند این نان را برای امام حسن(ع) و امام حسین(ع) و اولاد دیگر تهیه کرده بودم، مقداری هم خدمت شما آوردم چون نمی‌توانستم گرسنگی شما را درحالی که در جنگ حضور دارید ببینم و بی‌تفاوت از این قضیه بگذرم. برای حضرت زهرا(س) مقدور نبود برای همه لشکریان نان تهیه کنند اما این یک رویه‌ای بود که حضرت زهرا(س) آن را بنا نهادند. ایشان در ملأعام این کار را انجام دادند تا سایر بانوان هم نقش خودشان را در پشت جبهه بفهمند و به ایفای این نقش بپردازند.

■ در مورد فعالیت علمی حضرت زهرا(س) کمتر صحبت می‌شود. شواهد تاریخی در این قضیه چه روایت می‌کنند؟

شواهد زیادی داریم که حضرت زهرا(س) در عرصه علم و دانش هم در دوران حیات نبی اکرم(ص) و هم پس از ایشان، حضور علمی داشتند؛ به سؤالات بانوان در هر زمینه‌ای که بود پاسخ می‌دادند و حتی به آقایان هم از پشت در سؤالات را پاسخ می‌فرمودند. خطبه فدکیه یکی از آثار علمی آن حضرت بود که به نام دفاع از ولایت و به اسم فدک انجام شد و نقش علمی و اطلاعات وسیع و دامنه‌دار آن حضرت را نشان می‌دهد. ایشان آن خطبه را در آن شرایط روحی که برای آن حضرت به‌وجود آمده بود در جمع مسلمانان و با رعایت مسائل اخلاقی و رعایت حجاب و عفاف ایراد کردند. حتی کلمه شاهکار برای این سخنرانی کم است و بزرگان دین و دانشمندان در برابر فهم مقام حضرت و دانش ایشان اظهار عجز کرده‌اند. بنابراین مشاهده می‌شود حضرت(س) با ایراد خطبه –که به منظور حمایت و دفاع از امر ولایت بود – بزرگ‌ترین نقش را ایفا کرده‌اند، درواقع پس از مسئله تربیت اولاد، دفاع از امر ولایت و دفاع از مقام امیرالمؤمنین(ع) – که امام منصوص و معین بودند – نشان‌دهنده حضور فعال آن حضرت است.

■ نگاه اسلام به فعالیت اقتصادی زن چگونه است؟ به هر ترتیب بحث استقلال مالی یا فعالیت اقتصادی زن، از نقاط اصلی منازعه در بحث حضور زن در جامعه است.

فعالیت اقتصادی برای بانوان - حتی در حالی که همسر دارند و تکلیف اولاد و فرزندآوری بر عهده آن‌هاست- بلامانع است. قرآن فرموده است: «و للنساء نصیب ممن اکتسبن کسب» و از آن، فعالیت زن مشخص می‌شود و مقید به حدودی هم نشده است -غیر از حدودی که برای همه کسانی است که در عرصه کار و تجارت و فعالیت اقتصادی حضور دارند- و به‌معنای این نیست که زنان فقط در مواردی که خانواده تشکیل نداده‌اند می‌توانند فعالیت اقتصادی کنند؛ خیر اکتساب بانوان در صورتی که به حقوق همسر زیانی وارد نکند جایز است و می‌توانند به امر اکتساب و فعالیت اقتصادی بپردازند. چنان‌که درباره حضرت خدیجه آمده است. هرچند این کاری بود که پیش از اسلام بوده اما مورد تأیید پیغمبر اکرم(ص) قرار گرفت و کارگزار حضرت خدیجه(س) شدند و از سوی ایشان تجارت را انجام دادند. موارد و شواهد زیادی داریم به‌خصوص اگر همسر نتواند نفقه همسرش را بدهد و تأمین‌کننده مایحتاج زن باشد و این خانم بتواند فعالیت اقتصادی داشته‌باشد، حتماً باید دنبال تأمین معیشتش باشد. در واقع در برخی از موارد چون حفظ جان واجب است ممکن است اکتساب و فعالیت اقتصادی نه تنها مجاز بلکه واجب باشد.

■ در تعارض بین نقش‌های متفاوت و ارزشمند یک بانو کدام‌یک اولویت دارد؟

اینجا می‌شود ادعا کرد آن حضرت با اینکه می‌دانستند آمدن پشت در، بسیار پرخطر است -ایشان باردار هستند، کودکی را حمل می‌کنند و ممکن است این طفل از دنیا برود و شهید شود- در عین حال از وظیفه خود کوتاه نمی‌آیند. شاید از این رویه حضرت بتوانیم نتیجه بگیریم اگر بین دو امر ارزشمند مثل فرزندداری و دفاع از حقیقت و ولایت، تعارضی به وجود آید باید تعارض را حل نمود؛ چنان‌که حضرت زهرا(س) این تعارض را حل کردند و با فدا کردن فرزند و بلکه خودشان، امر ولایت را ترجیح دادند و به دفاع از آن پرداختند. ما اینجا نتیجه می‌گیریم در تعارض بین ارزش‌ها، باید تشخیص «اهم» داشته باشیم. چنان‌که حضرت زهرا(س) آن را معین و معلوم کردند و برای امر مهم‌تر که در اینجا مسئله ولایت امیرالمؤمنین(ع) یعنی نجات اسلام بود فرزند خود و بلکه خودشان را هم فدا کردند.

شخص باید بتواند اهم و مهم کند؛ یعنی اگر امروز بانویی برای حفظ اولادش بکوشد اما در عین حال امر عظیم‌تری را ممکن است از دست بدهد درصورتی که آن امر عظیم را بشناسد، باید مانند حضرت زهرا(س) به آن امر عظیم بپردازد. اگر یک جا دین در خطر است و دارد حقیقتی نابود می‌شود دفاع از حقیقت و جلوگیری از انهدام انسانیت و کرامت انسانی اقتضا می‌کند انسان حتی از فرزندش نیز بگذرد. با این مطالبی که عرض شد حضور اجتماعی حضرت زهرا(س) اثبات می‌شود و جای هیچ‌گونه تردیدی نیست که آن حضرت، به این وظیفه عمل کردند.

پاسداشت

با همکاری سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی برگزار می‌شود

بزرگداشت «علامه حاج شیخ غلامحسین تبریزی»

با همکاری سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی همایش «بزرگداشت مرحوم علامه حاج شیخ غلامحسین تبریزی» برگزار می‌شود.

عبدالحمید طالبی، رئیس سازمان علمی و فرهنگی آستان قدس رضوی در خصوص نحوه برگزاری این همایش در گفت‌وگو با آستان‌نیوز گفت: آیت‌الله حاج شیخ غلامحسین تبریزی(ره) معروف به عبدخدایی از علمای برجسته‌ای است که خدمات فرهنگی و اجتماعی بسیاری را به جامعه اسلامی عرضه داشته و شخصیت او دارای ویژگی‌ها و ابعاد مختلفی است.

برگزاری همایش بزرگداشت مرحوم علامه حاج شیخ غلامحسین تبریزی در راستای شناساندن شخصیت این عالم بزرگوار به جامعه نسل جوان در دو شهر تبریز و مشهد برنامه‌ریزی شده است.

طالبی به زمان و مکان برگزاری این همایش اشاره و تصریح کرد: همایش نخست در تاریخ ۱۴ بهمن ماه در شهر تبریز به همت آیت‌الله سید محمدعلی آل‌هاشم؛ نماینده ولی فقیه و امام جمعه تبریز تدارک دیده شده و همایش دوم نیز در تاریخ ۱۲ اسفندماه مصادف با ۲۹ رجب‌المرجب با تلاش آستان قدس رضوی و همکاری حوزه علمیه خراسان و شورای سیاست‌گذاری ائمه جمعه در شهر مقدس مشهد برگزار خواهد شد.

وی ادامه داد: دکتر احد فرامز قراملکی، رئیس بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی دبیر علمی و حجت‌الاسلام والمسلمین سید حمید علوی آزیز، دبیر اجرایی این همایش هستند.

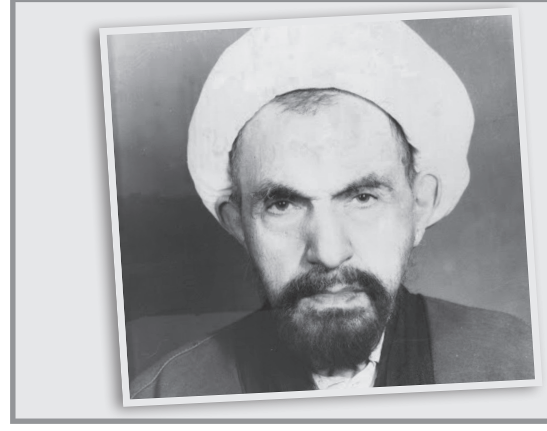

عکس نوشت

وقت داری تا بخوانم چند دفتر آه را؟

عکس: مهدی جهانگیری

آب و جارو می‌کنم با اشک این درگاه را / ای که درگاهت هوایی کرده مهر و ماه را
چشم‌هایی را که حیرانند پشت «لا اله» / در خراسان تو می‌بینند «الا الله» را
این تجلی‌گاه سلطان ازل، این کوه نور / برده است از یادها الماس نادرشاه را
با زبان بی‌زبانی بشنو از نقاره‌ها / «وال من والاه» را و «عاد من عاداه» را
ای خراسانی‌ترین خورشید روشن کن مرا / ما که می‌دانی نمی‌دانیم راه و چاه را
من زیارت‌نامه خواندم، شعرهایم مانده است / وقت داری تا بخوانم چند دفتر آه را؟
بیت‌هایم خانه بر دوشند مانند خودم / راستش دعبل شدن سخت است این درگاه را
راز پهلوی تو ماندن را نمی‌دانم ولی / می‌شود پرسید از شیخ بهایی راه را
می‌کشی از هر طرف هر بی‌پناهی را به توس / بچه‌آهو کرده‌ای انگار خلق الله را
شعر من با دوستت دارم به پایان می‌رسد / کاش می‌دادی جواب این جمله کوتاه را

شعر: عباس شاه زیدی

اوشک دعوة و اسرع اجابة دعاء المرء لاخیه بظهر الغیب

دعایی که بیشتر امید اجابت آن می‌رود و زودتر به اجابت می‌رسد، دعا برای برادر دینی است در پشت سر او.

رواق ۳ قدس

اعتاب مقدسه

با ظرفیت یک میلیون جلد کتاب و در پنج طبقه

عملیات ساخت کتابخانه حرم مطهر علوی به پایان رسید

معاون فنی مهندسی ستاد توسعه و بازسازی عتبات عالیات از پایان مراحل ساخت کتابخانه حرم مطهر علوی با همت مهندسان، کارگران و استادکاران ایرانی خبر داد.

به گزارش روابط عمومی ستاد توسعه و بازسازی عتبات عالیات، «بیژن سرانجام» معاون فنی و مهندسی ستاد توسعه و بازسازی عتبات عالیات گفت: با اتمام عملیات ساخت کتابخانه و بخش اداری طرح توسعه حرم امام علی(ع) مزین به‌نام صحن حضرت زهرا(س)، بخش غیرزیارتی این طرح بزرگ به‌زودی تحویل آستان مقدس علوی می‌شود.

وی افزود: با توجه به سابقه دیرین تعلیم و تعلم علوم دینی در شهر نجف اشرف، مجموعه کتابخانه صحن حضرت زهرا(س) به عنوان یکی از بزرگ‌ترین پایگاه‌های علوم اسلامی تشیع و جهان اسلام با کارکردهای مختلف، توسط اساتید دانشگاه شهید بهشتی طراحی و با همت مهندسان و استادکاران ایرانی ساخته شد.

«سرانجام» با بیان اینکه کتابخانه حرم امام علی(ع) با ظرفیت یک میلیون جلد کتاب در پنج طبقه و شامل آمفی تئاتر و سالن جلسات و اتاق‌های مطالعه است، گفت: ساختمان کتابخانه با مساحت تقریبی ۳هزارو۷۰۰ مترمربع در قسمت جنوبی صحن حضرت زهرا(س) واقع شده و معماری ایرانی اسلامی زیبا و اجرای گچ‌کاری و گچبری‌های زیبا از ویژگی‌های این پروژه است.

معاون فنی و مهندسی ستاد توسعه و بازسازی عتبات عالیات به وجود ذخایر ارزشمند و کتب نفیس و خطی در کتابخانه حرم مطهر امام علی(ع) اشاره و عنوان کرد: برای حفظ کتب قدیمی چند دوره آموزش مرمت و نگهداری کتاب برگزار شده و امیدواریم با بهره‌برداری کامل کتابخانه، گام‌های مؤثری درراستای حفظ این آثار ارزشمند و ایجاد فضای مناسب و امکانات لازم برای مطالعه و استفاده زائران و طلاب و علاقه‌مندان در این زمینه برداشته شود.

■ ویژگی‌های طرح توسعه حرم مطهر علوی

چند شاخص عمرانی و مذهبی سبب شده طرح توسعه حرم مطهر علوی به عنوان یک پروژه منحصر به‌فرد در جهان اسلام مطرح شود.

نخستین ویژگی این طرح، ارتقای سطح خدمات رفاهی و زیارتی است. پیش‌بینی و اجرای فضاهای مختلف برای برپایی مراسم و مناسک و حتی بیتوته چندین هزار نفری زائران در ایامی مانند اربعین حسینی فضای معنوی مناسبی را برای محبان اهل بیت(ع) فراهم کرده است. در کنار این فضاهای معنوی، چندین سرویس بهداشتی و حمام نیز برای رفاه زائران ساخته شده که هموطنان عزیزی که در اربعین‌های گذشته به نجف اشرف مشرف شده بودند، از این خدمات استفاده کرده‌اند.

ویژگی دوم صحن حضرت زهرا(س)، ابعاد آن است. حرم مطهر علوی معروف به حرم عتیق حدود ۲۰۰ سال به شکل کنونی یعنی بدون هیچ توسعه‌ای مانده بود. با اجرای این طرح، حرم مولای متقیان حدود ۲۰ برابر گسترش یافت.

نام‌گذاری ویژه طرح توسعه حرم مطهر علوی به نام صحن و شبستان حضرت زهرا(س) شاخصه سوم آن است که به تعبیر شهید حاج قاسم سلیمانی، سبب اتصال و احیای نام مبارک حضرت فاطمه(س) در جوار حرم مطهر علوی شده تا یادمانی از بانوی مظلوم و بی‌نشان مدینه باشد.

تحقق منویات رهبر معظم انقلاب در خصوص شعار سال‌های اخیر، ویژگی دیگر این طرح است. کمک‌های مردمی اهدا شده و نذر خیران در سال‌های اجرای این طرح از کشور خارج نشده بلکه برای خرید بهترین مصالح با کمترین هزینه از داخل ایران استفاده شده است. به این ترتیب، برکت نذر خیران دوباره به چرخه اقتصاد کشور برگردانده شد.

ترویج فرهنگ و هنر ایرانی اسلامی، دیگر ویژگی طرح توسعه حرم مطهر علوی است. صحن و شبستان حضرت زهرا(س) که در آینده نزدیک به محل عبادت و بیتوته میلیون‌ها زائر از سراسر جهان تبدیل خواهد شد، موزه‌ای ماندگار از هنر معماری ایرانی و اسلامی و توان مهندسان ایرانی در اعتاب مقدسه است.

این صحن با زیربنایی در حدود ۲۲۰هزار مترمربع یکی از مهم‌ترین بخش‌های توسعه و ساماندهی فضای حرم مطهر علوی به شمار می‌رود؛ ساختمان پروژه شامل چهار طبقه و دارای چندین رواق بزرگ است. علاوه بر این، فضاهای روباز و سبز نیز در آن در نظر گرفته شده است.

این طرح بزرگ که به تعبیر شهید حاج قاسم سلیمانی بنیان‌گذار ستاد بازسازی عتبات عالیات، جلوه و تبلوری از اتصال نام امیرمؤمنان(ع) به فاطمه زهرا(س) بوده و ماندگارترین اثر عمرانی، فرهنگی و مذهبی جمهوری اسلامی ایران در اعتاب مقدسه است، هم اکنون بیش از ۹۵ درصد پیشرفت فیزیکی دارد.

تازه‌های نشر

به همت انتشارات سروش

«حکمت اسلامی در خلق آثار هنری معماری و شهرسازی» منتشر شد

به گزارش مهر، کتاب «حکمت اسلامی در خلق آثار هنری معماری و شهرسازی» نوشته عبدالحمید نقره‌کار توسط انتشارات سروش راهی بازار نشر شد.

این اثر شامل دو پیشگفتار و یک مقدمه است. در پیشگفتار اول با عنوان «آینده پایدار و باقی از آن کدام مکتب است؟» به اختصار به تاریخچه فرهنگ و تمدنی ایران و فرهنگ اسلامی و در پیشگفتار دوم به نظریه‌ای که در این کتاب توضیح داده شده پرداخته و کلمات کلیدی این اثر تحقیقی معرفی شده است.

محتوای این کتاب مبتنی است بر نظریه جدید نقره‌کار با عنوان نسبت اسلامی با مراحل پنجگانه در فرایندهای انسانی، نظیر آثار هنری، معماری و شهرسازی که درکارگروه نظریه‌پردازی نقد و نوآوری هنر، معماری و شهرسازی شورای عالی انقلاب فرهنگی، داوری و تأیید شده است.

این نظریه انکشافی، ساختاری بنیادی و کاربردی داشته و اثبات می‌کند مکتب الهی اسلامی در سه مرحله اول از فرایندهای انسانی، مستقیماً منابع و مبانی جامع و خطاناپذیری را ارائه، تبیین و تشریح کرده و به صورت غیرمستقیم، اصول و معیارهایی را برای خلق مناسب و مطلوب آثار، ارزیابی و نقد آن‌ها ارائه نموده است.

چندی پیش همزمان با ششمین کنگره بین‌المللی علوم انسانی اسلامی، در مراسم اهدای پنجمین دوره جایزه جهانی علوم انسانی اسلامی عبدالحمید نقره‌کار در رشته معماری اسلامی برگزیده شد.

گفتنی است، کتاب «حکمت اسلامی در خلق آثار هنری معماری و شهرسازی» نوشته عبدالحمید نقره‌کار در ۵۶۸ صفحه با قیمت ۱۶۰ هزار تومان توسط انتشارات سروش منتشر شد.

سیره علما

قبر مارکس

در خاطرات حجت‌الاسلام قرائتی آمده است: فرزند شهید بهشتی تعریف می‌کرد همراه پدرم از کنار قبرستانی در اروپا گذر می‌کردیم. ایشان فرمودند: توقف کنیم و در قبرستان قدمی بزنیم. در حین قدم زدن به قبر مارکس، رهبر مارکسیست‌های جهان رسیدیم. وقتی از قبر او گذشتیم یکی از همراهان گفت: قبر مارکس همان قبری است که سگی روی آن نشسته؟ پدرم تا این جمله را شنید با اینکه هیچ کس جز ما در قبرستان نبود، با چهره‌ای درهم کشیده فرمود: ما منطق داریم نباید توهین کنیم.